

El retorn de l'Islam i el futur d'Europa

Joan Ramon Resina

UNA TRUCADA TELEFÒNICA

L'11 de setembre de 2001 jo havia d'agafar un vol en direcció a Nova York, canviar d'avió al JFK per anar a Barcelona i d'allà fins a Menorca per fer-hi la conferència inaugural d'un seminari. Faltava poc per a les nou del matí quan vaig rebre una trucada de Barcelona. A l'altra banda del fil, el meu interlocutor em parlava d'un atac a les Torres Bessones. D'antuvi, vaig pensar que em parlava d'un atac a les Torres Mapfre. Sols després de penjar el telèfon i encendre la ràdio em vaig assabentar de què havia passat. Dec ser un dels poquíssims habitants del planeta que no té televisió, per això no vaig veure les imatges fins un o dos dies més tard. Però aquell dimarts ja no vaig poder volar a Nova York. I, a Menorca, encara no hi estat mai. Em diuen que val la pena.

Per més que costi de pair, hi hagué europeus que celebraren l'atac, en sintonia amb el populatxo dels països àrabs que, amb la lògica de l'adversari definitiu, sentiren entusiasme quan Goliat rebé

la pedrada al front. Una font fiable m'informà que, entre la comunitat musulmana dels Estats Units, també s'observà una alegria mal dissimulada. Allà el multiculturalisme imposava la seva lògica d'enfrontament quan a Europa les brases de la Guerra Freda encara escalfaven una postjoventut criada amb les sopes de Maig del 68.

Aquell segon dimarts de setembre, un grupat d'homes de diferents nacionalitats, armats amb cúters que es podien adquirir a qualsevol ferreteria per menys de 10 dòlars, havien assestat un cop a la primera potència militar del món. Sense armes de foc, simplement amb la disposició al martiri, havien humiliat un país que despèn bilions en tecnologia militar per donar-se la il·lusió d'invulnerabilitat. Una il·lusió necessària per a la propaganda de qui durant un segle ha exportat la guerra no ja com una extensió de la política, d'acord amb la molt citada frase de Clausewitz, sinó com una extensió de la tecnologia i l'aparell industrial. El geni dels guerrillers islàmics (rebatejats terroristes per les seves víctimes) consistí a sumar dues estratègies fins llavors independents: el segrest d'avions i el seu ús com a bombes volants. Amb mitjans molt primitius —el cúter esmentat i el martirologi del kamikaze— aconseguiren girar la tecnologia de l'enemic en contra seva.

Aquell atac fou una declaració de guerra, no sols contra els Estats Units, sinó contra tot Occident. A Europa, els hereus intel·lectuals del marxisme-leninisme que havien aplaudit l'acció dels mujahidins sols hi veien una diapositiva i no pas la imatge en cinemascop. Incapaços de situar-la en tota l'amplitud, tampoc no podien jutjar-ne les conseqüències en el temps. Per a l'antiamericanisme reflex, tot es resumia en una instantània, com la que em va transmetre un amic barceloní amb aquestes glorioses paraules: "quina hòstia els han fotut!". On *els* evidentment m'incloïa, car ningú no viu ideològicament en un espai abstret de la història i de la geografia, sinó físicament en un racó concret de l'univers i en aquell temps jo residia a l'estat de Nova York. Tenia amics i coneguts que perderen familiars en aquella proesa eucarística. Jo mateix podia haver-me trobat a bord d'un dels avions que aquell matí foren estavellats contra el World Trade

Center i el Pentàgon. Hauria pogut ser part de l'hòstia si l'atzar o la planificació dels terroristes així ho haguessin disposat. L'amic provà de racionalitzar el seu sentit de justícia culpabilitzant tot el país per la victòria de George W. Bush a les recents eleccions presidencials. Ens ho mereixíem per haver-lo votat, ni que fos amb uns resultats disputats a Florida i enmig d'una abstenció considerable. A un país que no vota com cal, li està bé que el castigui el terrorisme. Encara faltaven setze anys per als atemptats del 17 d'agost de 2017 a les Rambles.

De fet, els catalans estigueren de sort. La matança de les Rambles fou el mal menor d'una acció de molt més gran abast, accidentalment (alguns diran que providencialment) frustrada per l'explosió de la casa d'Alcanar. Entremig hi hauria l'atemptat de l'11 de març de 2004 a Atocha, amb cent noranta-tres víctimes i més de dos mil ferits, l'atac a la redacció de *Charlie Hebdo* a París el 7 de gener de 2015, amb dotze morts i onze ferits, o les cent trenta víctimes mortals i quatre-cents tretze ferits en set atacs simultanis a París i a Sena Saint-Denis, o els vint-i-sis morts i dos-cents vuitanta-sis ferits a la Promenade des Anglais de Niça el 14 de juliol de 2016, o l'atac al mercat de Nadal a la Breitscheidplatz, a Berlín, del 19 de desembre del mateix any, amb un balanç d'una dotzena de morts i cinquanta-sis ferits. La llista és llarga i no ha deixat de créixer des d'aquell fatídic 11 de setembre que va enrunar el World Trade Center al cor de Manhattan amb més de tres mil víctimes mortals i vint-i-cinc mil ferits en una sola jornada.

L'IMPACTE A LES TORRES BESSONES ERA UN XOC DE CIVILITZACIONS

Ossama bin Laden reivindicà aquell atac en nom d'Al-Qaeda. Els dinou executors procedien de diversos països. El cervell de l'operació era egipci, quinze militants eren saudites, dos procedien dels Emirats i un era libanès. Es tractava, doncs, d'un front internacional

organitzat no pas en termes de la clàssica guerra entre nacions, sinó en termes d'una guerra de religió. O, per dir-ho amb els mots del director del Centre d'Affers Internacionals de la Universitat de Harvard, Samuel P. Huntington, en aquella col·lisió es manifestava cruament l'anunciat xoc de civilitzacions. En contrast amb l'optimisme precipitat de Francis Fukuyama en la seva profecia del final de la història pel triomf, no pas de la societat sense classes, sinó de l'ecumene democràtic, Huntington ja havia advertit l'any 1996 que els conflictes entre civilitzacions substituirien les guerres nacionals i de caràcter ideològic. La dialèctica marxista s'havia esgotat, en això Huntington coincidia amb Fukuyama, però la història tenia corda per a estona.

El 23 d'agost d'aquell any, Bin Laden havia declarat el "gihad contra els americans que ocupen el país dels dos llocs sagrats", en referència a la Meca i Medina a l'Aràbia Saudita. Dos anys més tard, el 22 de febrer de 1998, declararia el "Front islàmic mundial pel gihad contra els jueus i els croats". El mandat per a l'islamisme universal deia que: "Matar els americans i els seus aliats, siguin civils o militars, és un deure que s'imposa a tot musulmà que ho pugui fer, a qualsevol país on es trobi." Sembla bastant clar que la guerra santa, com els virus, no entén de fronteres. Per a l'islamisme, ser americà, francès, luxemburguès o israelià és una qüestió adjectiva que no implica cap distinció fonamental. La divisió rellevant tornava a ser la de creients i infidels. El retorn de l'Islam com a força històrica suposava la resurrecció de l'enemic històric: el judeocristianisme, és a dir, l'Occident, assimilat a la dialèctica d'agressió i contraagressió per raó de creença. L'origen de la dialèctica és discutible. Començà amb la invenció egípcia del monoteisme o amb la cultura del llibre sagrat a Israel? Amb les campanyes d'Alexandre el Gran? Amb la conversió de l'imperi Romà al cristianisme? O bé amb la unificació de les tribus àrabs i les fulgurants conquestes de l'Islam? Independentment de la resolució etiològica de la qüestió, a l'entrada del segle XXI, Bin Laden invocava les expedicions cristianes medievals a "Terra Santa" com a model per alliberar els llocs sagrats de l'Islam "ocupats per

l'infidel". En una entrevista de la cadena CNN el març del 1997, explicava que l'expulsió dels occidentals de l'Aràbia Saudita era un deure religiós, ja que "en la nostra religió no hi és permès residir a ningú que no sigui musulmà".

Entre el 1996 i el 1998, la guerra contra els croats canvià de teatre. En endavant, ja no es farà exclusivament en terra santa islàmica ni sols contra les forces de l'exèrcit americà. Ara s'estén als seus aliats, civils i militars, a qualsevol indret on un musulmà tingui l'oportunitat d'ocir-los. Exportar la guerra als països infidels amb operacions de guerrilla i accions individuals havia esdevingut el deure de tot musulmà. Com de costum, la progressia s'estimà més salvar la ideologia que no pas la realitat, fins i tot una de tan aclaparadora com l'11 de setembre. Sense donar cap importància a la reivindicació de l'atemptat per Al-Qaeda o fins i tot insinuant la complicitat de Bin Laden amb el Govern americà, gent pretesament seriosa posà en circulació teories que atribuïen la destrucció del World Trade Center a la CIA i als interessos dels Bush. L'ensorrament de les torres hauria estat una demolició controlada i les tres mil víctimes i les desenes de milers de ferits el preu acordat perquè George W. obtingués la seva guerra.

Huntington, a qui els fets vindicaven, fou titllat de reaccionari al servei del poder, potser perquè Bush, pressionat per l'opinió pública i manipulat pel vicepresident Dick Cheney i el secretari de defensa Donald Rumsfeld, ordenà una operació de càstig a l'Afganistan per derrocar els talibans, acusant-los de refugiar Ossama bin Laden. Fou l'inici d'una guerra que ha durat vint anys i que acaba enguany amb el retorn dels talibans al poder. Una guerra basada en una falsa premissa, car Bin Laden fou descobert i assassinat a Abbottabad, al Pakistan, fa exactament deu anys. Per rematar l'error, el 19 de març de 2003, Bush començà una altra guerra insensata contra l'Iraq, on Saddam Hussein mantenia a ratlla els islamistes i exercia de contrapoder regional a l'Iran dels mul·làs. Declarant ingènuament una croada *urbi et orbi* contra el terrorisme, Bush alimentava la visió promoguda per Bin Laden d'una lluita a mort entre l'Islam i l'Occident.

Mentre l'Administració americana regava el foc amb benzina, la progressia europea s'endinsava en la seva realitat paral·lela. Per distingir-se de José María Aznar, un dels tres tenors a la reunió de les Açores, l'incompetent José Luis Rodríguez Zapatero, protagonista d'un menyspreu a la bandera americana durant la desfilada del 12 d'octubre de 2003, s'empescà una rèplica a Huntington, bo i creant a l'ONU una plataforma de correcció política anomenada Aliança de Civilitzacions. Proposada per Espanya a l'Assemblea General de les Nacions Unides el 2004, sols obtingué el copatrocini de Turquia, i agermanà dos països que comparteixen moltes coses i en volen simular moltes d'altres. Actualment l'alt representant d'aquesta bombolla publicitària a costa del contribuent és Miguel Ángel Moratinos, l'exministre d'Afers Exteriors espanyol recordat per errors de protocol i per la seva malaptesa quan Espanya presidia l'Organització per a la Seguretat i la Cooperació a Europa (OSCE).

LA RESTITUCIÓ DEL CALIFAT

El projecte de ressuscitar el califat el reprengué ISIS amb una brutalitat que sorprengué fins i tot les seves víctimes musulmanes. La novetat d'aquest nou moviment de radicalització religiosa fou la capacitat de reclutar combatents entre les comunitats musulmanes establertes a Occident. Molts dels guerrers eren educats en escoles públiques europees i estaven raonablement integrats, si no a les cultures nacionals, com a mínim a l'esfera laica en virtut del multiculturalisme hegemònic. Fou el cas, entre d'altres, de Mohammed Emwazi, anomenat *Jihadi John* o *John el Beatle* pels seus ostatges, el militant que presumptament apareixia als vídeos amb què el 2014 i el 2015 ISIS publicitava les decapitacions d'ostatges.

Que el multiculturalisme ha ajudat a creat el monstre és quelcom que la beateria políticament correcta ni vol ni pot acceptar. Hi ha una diferència essencial entre multiculturalisme i tolerància. Tolerar és donar marge a la diversitat sense esborrar la diferència entre cultura

autòctona i cultura sobrevinguda; ço és, sense posar en dubte la preeminència en l'esfera pública de la cultura amb el dret històric de precedència. El multiculturalisme cerca de derogar aquell dret de la cultura que ha estat receptiva amb altres, tesant la tolerància fins a fer aparèixer la intolerància, que llavors serveix per justificar el rebuig de la integració. Atrapades en la mala consciència del passat colonial, les víctimes de la correcció política esdevenen cegues a la gradual substitució, d'antuvi cultural, però eventualment política, avui en marxa en la majoria de països europeus. Epítets vessats sense anàlisi dels processos de transformació en curs serveixen, d'una banda, per posar a resguard la reputació de progressista, i, de l'altra, per cegar-se a la realitat. Un exemple gens anecdòtic me'l forní fa algun temps un intel·lectual català present en un debat sobre els conflictes a l'interior dels estats. Aquesta persona d'intel·ligència remarcable demostrà els límits ideològics de la raó quan acusà de racista una altra arran d'una crítica als immigrants que refusen adaptar-se al país d'adopció. L'automatisme en si ja era un símptoma de precipitació en el judici, però en aquell cas era encara més aberrant, perquè la persona en qüestió era originària d'un país musulmà. Vaig mirar de fer entendre al meu interlocutor que, al marge de l'opinió que es pugui tenir sobre el dret de la societat de recepció de definir la norma de convivència, aquella persona estava legitimada per criticar-ne unes altres d'origen cultural semblant en relació als drets i els deures sobrevinguts amb la immigració.

Aquesta situació no és nova ni és espontània. Ha estat preparada durant dècades amb un treball de sapa per enderrocar la cultura occidental. La descolonització no fou sols el reflux històric de l'expansió europea als altres continents. Fou també el *Big Bang* d'una nova constel·lació no sols geopolítica, sinó també i sobretot moral. Era la implosió de les conviccions que havien edificat la civilització occidental i que s'ensorraven sota els cops de l'autoodi, tot donant acompliment a les profecies de Spengler i de Toynbee. L'infame pròleg a *Els condemnats de la terra*, de Frantz Fanon, en què Sartre escriu que "occir un europeu és matar dos pardals amb una pedra, és destruir alhora un opressor i l'oprimit: resten un home mort i un

home lliure” (Fanon 1991: 22), acaba amb una crida a la violència dels europeus contra ells mateixos. Sartre reclama una guerra civil anunciada per a la tardor o per a la primavera vinent (Fanon 1991: 28): “Llavors, potser, aculat a la paret, per fi deixataràs la nova violència que drecen dintre teu els vells crims sovint repetits” (Fanon 1991: 31). Era el 1961. El Maig del 68 seria l’expressió incruenta d’aquella guerra civil que dugué a terme el treball de negativitat i la transvaluació dels valors. La generació que no havia conegut l’ocupació alemanya del 1940 ni la col·laboració del règim de Vichy trobà adient comparar el gaullisme amb el nazisme. L’adjectiu *feixista* iniciava la seva carrera desenfrenada cap a un avenir esponerós. L’eslògan “la imaginació al poder” era la declaració de principis d’allò que havia de venir: la deposició de la realitat i la virtualització de la vida. Començava l’era del desig.

POSTMODERNS I POST UNA MICA DE TOT

Amb la postmodernitat, els intel·lectuals francesos que encara as-sentaven plaça de *maîtres à penser* descobriren que la modernitat, és a dir, el projecte europeu, estava exhaurit. Arreu sorgien els profetes d’altres conceptes d’organització social. El 1978 Michel Foucault, en uns articles escrits per compte del *Corriere della Sera*, prenia partit per la revolució de l’Iran contra la modernitat occidental, titllant-la d’ar-caisme. La moderníssima teocràcia de Khomeini meritava l’aprova-ció de l’esquerra més que no pas la democràcia occidental. El model burgès, escomès per Sartre a la *Crítica de la raó dialèctica*, i, des d’una perspectiva diferent, per Foucault amb la crítica de les institucions (repressives) i Louis Althusser amb la crítica dels aparells (ideològics i repressius) de l’estat, trontollava. Al costat de les estructures caduques del liberalisme occidental, la revolució cultural iraniana —com abans la xinesa— apareixia com una promesa de futur, mentre restituïa un remot ordre sagrat. L’arcaisme era a l’ordre del dia. A la mateixa època, Espanya, sorgint de quaranta anys de marginalitat històrica, es

posà de moda no pas com a model de modernitat, sinó pels elements arcaics de la seva cultura: monarquia, curses de braus... Era el retorn del primitivisme reprimat per la cultura europea (Dispot 1986).

LA FALSA CONSCIÈNCIA PROGRESSISTA

Després d'una visita a Cuba convidat pel dictador, Sartre havia lloat el règim de Castro. Foucault, havent viatjat a l'Iran en dues ocasions, transmeté una visió adulatòria del règim de Teheran. Publicat a *Le Nouvel Observateur*, aquest article definí la posició que adoptaria l'esquerra respecte de l'Islam. El progressisme mai no sospità que era per hostilitat vers el cristianisme i els fonaments clàssics —humanistes— de la cultura europea que es deixava captivar per una religió tan agressiva com ho havia estat el cristianisme durant el mil·lenni i mig de la seva etapa ascensional.

Quan s'esfondraren els paradisos soviètics, la beneiteria d'esquerres trobà un substitut en el desafiament islàmic i de la mateixa manera que havia estat cega a l'extermini de set milions d'ucraïnesos i al Gulag, i quan ja era impossible de negar s'empescà una diferència categorial entre el comunisme soviètic i el vertader comunisme, ara es negava a jutjar l'amenaça islàmica d'acord amb la transformació dels països on s'anaven succeint les revolucions religioses. Revolucions que en realitat són arreu la mateixa. Els analistes més lúcids, com Huntington, foren neutralitzats pel procediment habitual de marcar-los amb un mot pejoratiu. Una ideologia de nou encuny, la islamofòbia, apareixia com a espantall per silenciar els qui advertien que allò que havia succeït a l'Iran, la dissolució violenta d'un estat laic i la regimentació de la vida civil per l'Alcorà interpretat per l'autoritat religiosa, anunciava el futur dels països amb majoria musulmana. De mica en mica l'onada s'estendria fins i tot a Turquia, el país que, amb l'arribada d'Erdogan al poder, havia donat peu a parlar d'un islamisme moderat com a possible model per als altres països musulmans.

En la mateixa línia censora, quan Oriana Fallaci publicà *La ràbia i l'orgull* arran de l'atac a les Torres Bessones, fou denunciada per l'esquerra, sense que servís de res el seu prestigi de gran periodista. Fallaci exhortava els europeus a superar la por de ser titllats de racistes —un mot grollerament erroni, car el problema no té res a veure amb la raça— i adonar-se que hi havia en marxa una croada inversa (Fallaci 2002: 83). Que l'Islam no és cap raça caldria recordar-ho. Veure's obligat a fer-ho és un indicatiu de la degradació intel·lectual d'una societat que dels conceptes en fa articles de consum i els esprems fins que ja no signifiquen res. Però fins i tot quan es considera l'Islam com una religió, sol oblidar-se què és, sociològicament, una religió. A l'Occident laic i majoritàriament ateu, la religió ha esdevingut una *opció* personal, un afer privat, com la preferència sexual, ser aficionat d'un club de futbol o militant d'un partit polític. Una condició que no altera l'ordre civil en què s'inscriuen aquestes inclinacions. Però una religió no és un element privatiu dels individus, sinó el principi integrador de la societat, un postulat eminentment normatiu. Les civilitzacions les funden les religions, no pas un contracte social com en la ficció rousseauiana. La religió és la forma coercitiva que pren la societat amb l'entrega total de l'individu a una idea transcendent, i, en el cas de l'Islam, com abans al Cristianisme i al Judaisme, aquesta idea és unitària, és a dir, excloent. De les tres religions del llibre, el Cristianisme és l'única actualment recessiva; en conseqüència, s'ha relativitzat. Per a la majoria d'europeus que encara es consideren cristians, la fe és sobretot un afer de consciència, una traça ètica més o menys reflectida en les legislacions dels països respectius i en les expectatives, sovint decebudes, en el tracte interpersonal. Els qui l'han perduda o no l'han tinguda mai tendeixen a veure la religió com una supervivència irracional, una raresa o mania que la il·lustració i el racionalisme han relegat a la perifèria de la vida social. Amb aquest prejudici del laïcisme europeu es trasllada la idea d'una religió afeblida a una de puixant, la força expansiva de la qual, recolzada en una potència demogràfica molt superior a la dels europeus, fa temps que ha penetrat en la vella Europa. Sols és

qüestió de temps que els nuclis migratoris esdevinguin la base d'un Islam autòcton. L'eficàcia de la religió com a element integrador d'aquestes comunitats les diferencia de la resta i esdevé un obstacle per a la integració d'aquest sector de la població en el conjunt de la societat.

Si es manté la corba demogràfica actual, el futur apunta a una islamització cada vegada més afirmativa de les classes populars d'Europa. La diferenciació religiosa podria arribar a adquirir caràcter territorial i convertir els musulmans en una societat dintre de la societat. A les regions on siguin majoria, previsiblement hi haurà una demanda d'autonomia, com indicava Walter Laqueur el 2007 a *Els darrers dies d'Europa. Epitafi per un vell continent*. Encara que Laqueur pensava que les regions islamitzades no desenvoluparien polítiques independentistes, entre altres raons perquè no voldrien renunciar als serveis i subvencions de l'estat (Laqueur 2007: 208), l'exemple de Kosovo deixa oberta aquesta possibilitat, especialment en països amb un sistema de prestacions precari. Però encara que no es configuri cap moviment de secessió, a les regions d'alta concentració musulmana, l'autoritat local imposarà les seves normes a la minoria que encara hi resideixi. Seran doncs els *nadius* que hauran d'adaptar-se al nou ordre territorial. En algunes d'aquestes regions, no és difícil que s'introdueixi la xaria i se n'eximeixi els no musulmans. En altres, on la religió sigui d'aplicació més estricta, hi haurà menys concessions, com ja passa en països com l'Aràbia Saudita amb la *recomanació* de vestir l'abaia o dur el hijab a les dones occidentals que visiten el país.

Com els cristians, els musulmans no són ètnicament ni culturalment idèntics. Ni viuen tots la religió de la mateixa manera. L'Islam no és a prova de laïcisme. No està assegurat contra l'atractiu del consum ni contra la llibertat de costums i d'idees. La radicalització contra una modernitat que els més estrictes identifiquen amb el principi del mal, si fa no fa com el papa Pius X quan condemnà el modernisme a l'encíclica *Pascendi Dominici Gregis*, podria esmusar-se amb l'aparició d'una classe intel·lectual prou escèptica per qüestionar els aspectes més primitius de l'Islam. Són aquests aspec-

tes opressius que produeixen rebuig en els europeus, però també entre els reformistes dels països musulmans. A l'Àrab Saudita, les dones aconseguiren modificar lleis restrictives com la prohibició de conduir automòbils. A Turquia, moltes dones s'han rebel·lat contra la despenalització de la violència masculina. A Occident, cal esperar que cada vegada més musulmans resisteixin la pressió familiar i comunitària per subjectar-se als preceptes d'una religió creada en un context tribal molt remot dels països d'adopció.

EL DOLOR DE L'IDEALISME TRENCAT

Arran de l'atemptat del 17 d'agost a Barcelona, l'educadora social Raquel Rull, que coneixia els terroristes de petits perquè els havia tingut a classe, els preguntava en una carta pública: "Què us ha passat? En quin moment...? Què estem fent perquè passin aquestes coses?" Era el document desesperat d'una persona que disposava de la informació més important, la del desenvolupament d'uns nens i joves en les condicions d'integració gairebé ideal d'una petita població catalana. En l'àmbit afectiu de la carta, no hi havia cap resposta possible a les preguntes lacerants de la Raquel. Però tot seguit es posà en marxa l'aparell socioterapèutic per tractar el problema amb les receptes habituals de la correcció política: interculturalitat, vituperació del "model assimilista", "relacions horitzontals, on una cultura no és més important que l'altra", o sigui, legitimació de la implantació de l'Islam com a cultura autòctona amb els mateixos drets i el mateix reconeixement que la cultura general laica. O com ho planteja el psicòleg Saïd El Kadaoui (*El diari de l'educació*), amb la promoció pública d'un Islam "europeu il·lustrat, sense escollir bàndols" a càrrec de la societat, que "és de tots". La creació d'aquest Islam il·lustrat en espai europeu ja no seria una tasca de depuració racional dels elements ètics de la religió, tasca que competeix a l'Islam mateix, sinó una obligació de la societat en el seu conjunt. La societat europea, majoritàriament laica i residualment cristiana, es veuria forçada a

admetre l'islam com a cosa pròpia, promovent-lo en tant que valor europeu. Per si no quedava prou clar amb l'oportunitat d'aital requisitòria, es demana que la societat que "és de tots" torni a vincular-se amb la religió, i concretament amb aquesta religió, sota la coacció d'atemptats que poder dur persones com la Raquel a preguntar-se davant del mal que reben en paga dels seus esforços: "Què estem fent perquè passin aquestes coses?"

Aquestes coses passen, amb força probabilitat, per la inseguretat existencial de joves atrapats entre els orígens preil·lustrats de les famílies i una societat on les tradicions familiars no troben cap base sòlida. Vivint en terra de ningú, oscil·len entre la integració i la reacció contra la societat que els exigeix de sacrificar aquelles tradicions com a peatge per a l'acceptació. L'abisme cultural es reflecteix en la buidor de sentit i llavors la religió passa a omplir-lo amb més radicalitat com més gran és el ressentiment. El ressentiment pot cultivar-se afegint a la condició de minoria cultural l'adoctrinament d'un imam la missió del qual consisteix a impedir la integració. Els països europeus són per a l'islamisme militant (promogut i subvencionat per alguns països) un *dar ad-Da'wa*, una terra de missió on els musulmans han de resistir la integració mentre no arribin a ser majoria i afegeixin els nous territoris al *dar al-Islam*, el territori de l'islam. Aquesta geografia forma part de la visió islàmica del món i no canviarà malgrat les propostes d'adaptació *intercultural* a les exigències que aniran pujant de to a mesura que les minories esdevinguin majories en alguns indrets i la interculturalitat cedeixi a la normativitat.

Des de l'agost del 2017, els atemptats han continuat produint-se en molts indrets d'Europa i les Raquel Rull han seguit formulant les mateixes preguntes sense atrevir-se a cercar la resposta en els fets, que són bruts, paorosos i intractables, a diferència de les idees i les frases curulles de neologismes mal·leables sobre identitats múltiples, fluides o intercanviables, relacionalitat, igualtat abstracta sense respecte per la història i totes les gammes de l'inter i el trans. Els fets són més tossuts que les idees, perquè la religió, a diferència de les

ideologies postmodernes, enfonsa les arrels en la psicologia profunda dels pobles i perquè una religió que té una vocació explícita de conquesta i una taxa de natalitat assegurada per la llei que regula la reproducció mitjançant la subjecció de les dones pot prescindir de les idees postmodernes, que, al cap i a la fi, són occidentals, quan es tracta d'afirmar-se en la seva puresa i assegurar-se un gran avenir.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- DISPOT, Laurent (1986). *Manifeste Archaique*. París: Grasset.
- FALLACI, Oriana (2002). *The Rage and the Pride*. Nova York: Rizzoli.
- FANON, Franz (1991). *The Wretched of the Earth*. Trad. Constance Farrington. Nova York: Grove Press.
- LAQUEUR, Walter (2007). *The Last Days of Europe. Epitaph for An Old Continent*. Nova York: St. Martin's Press.
- REDACCIÓ (2018). «Com és possible que uns joves integrats...?» Ripoll, amb els atemptats a la memòria”. *El diari de l'educació* 11/08/2018. <https://diarieducacio.cat/com-es-possible-que-uns-joves-integrats-ripoll-amb-els-atemptats-a-la-memoria/?hilita=%272017a%27>